

Yaya Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yaya Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33064>

Özet

Yaya Tutum Ölçeği (YATÖ), Türkiye'de yayalar?n **yaya tutumlar?** ile trafik ortam?ndaki davran??lar? aras?ndaki ili?kiyi sistematik olarak incelemek amac?yla Gizem Serin ve arkada?lar? taraf?ndan geli?tirilmis? bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle Türk kültürü ve trafik ko?ullar? ba?lam?nda yayalar?n tutumlar?n? ölçmeye odaklanm??tır. Ölçeğin geli?tirilmesi, trafik güvenli?ini art?rma ve riskli yaya davran??lar?n? öngörme hedeflerine hizmet eden bilimsel bir **ölçek geli?tirme** çal??mas?n?n ürünüdür.

Ölçek, yayalar?n trafik kurallar?na, di?er yol kullan?c?lar?na ve genel olarak yaya güvenli?ine yönelik bili?sel ve duygusal e?ilimlerini kapsamaktadır. Geli?tirme çal??mas? 2018 y?l?nda yay?mlanm??tır ve alandaki ara?t?rmac?lar için önemli bir ölçüm arac? sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaya Tutum Ölçeği, **Trafik Psikolojisi**, Yaya Davran??lar?, Ölçek Geli?tirme, Güvenlik, Türkiye.

Yazarlar

Gizem Serin, Cansel Öz, Banu Öz, Tarja Lajunen.

Amaç

Ölçeğin temel amac?, yayalar?n trafik kurallar?na, araç sürücülerine ve genel olarak yaya güvenli?ine yönelik sahip olduklar? bili?sel ve duygusal e?ilimleri (tutumlar?) geçerli ve güvenilir bir ?ekilde ölçmektir. Bu tutumlar?n belirlenmesi, potansiyel olarak riskli yaya davran??lar?n? öngörmek ve trafik güvenli?ini art?r?c? müdahaleler geli?tirmek için kritik öneme sahiptir.

Yaya Tutum Ölçeği, özellikle **yol güvenli?i** ara?t?rmalar?nda ve uygulamal? trafik psikolojisi alan?nda kullan?lmak üzere tasarlanm??tır. Elde edilen veriler, trafik e?itim programlar?n?n etkinli?ini de?erlendirmede ve yaya odakl? trafik politikalar?n? ?ekillendirmede temel bilimsel dayanak sa?lamaktadır.

Yap?

Yaya Tutum Ölçeği, trafik psikolojisi disiplini içerisinde yer alan 'Yaya Tutumu' yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap?, yayalar?n trafik ortam?na dair inançlar?, duygular? ve davran??sal niyetlerini kapsayan, genellikle çok boyutlu oldu?u kabul edilen bir kavramdır. Ölçek, özellikle Türkiye'deki trafik kültürü ve yasal çerçeveye uygun olarak yayalar?n tutumlar?n? yakalamay? hedeflemiştir.

Ölçeğin faktör yapısı, muhtemelen yayaların kurallara uyma istekliliği, diğer yol kullanıcılarına karşı algılar ve risk alma eğilimleri gibi spesifik tutum bileşenlerini içermektedir. Bu yapı, tutumların davranışları ne ölçüde etkilediğini anlamak için teorik bir temel sunar ve trafik güvenliğini araştırmaların temelini oluşturur.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmasının detaylı geçerlik analizleri, orijinal makalede (Serin et al., 2018) sunulmuştur. Ölçeğin, ölçmeyi amaçladığı 'Yaya Tutumu' yapısının doğru bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamak amacıyla yapı geçerliliği çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar, genellikle faktör analizi sonuçları ile desteklenir.

Ayrıca, ölçeğin maddelerinin içerik geçerliğinin uzman görüşleri ile sağlandığı ve yaya davranışları gibi dikkatli ölçütlerle olan korelasyonunun incelenmesi yoluyla ölçüt bağlantılı **geçerlik** düzeylerinin araştırıldığı varsayılmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, ölçeğin yapısal bütünlüğünü farklı popülasyonlarda Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile teyit etmeye odaklanmalıdır.

Güvenirlilik

Yaya Tutum Ölçeği'nin psikometrik güvenirliliği, ölçek geliştirme raporunda detaylandırılmıştır. Güvenirlilik çalışmaları tipik olarak ölçeğin iç tutarlılığı (Cronbach Alfa katsayısı) hesaplanmıştır. Yüksek bir iç tutarlılık katsayısı, ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve ölçeğin kararlı olduğunu gösterir.

Akademik standartlara göre, bu tür bir tutum ölçeğinde **güvenirlilik** katsayısının 0.70 veya üzerinde olması beklenir. Ölçeğin zamana karşı tutarlılığını değerlendirmek amacıyla test-tekrar test güvenirliliği yönteminin de kullanılması, ölçüm sonuçlarının istikrarlı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Faktör Analizi

Yaya Tutum Ölçeği'nin yapısal boyutları belirlemek ve teorik çerçevesini desteklemek için faktör analizi teknikleri uygulanmıştır. Serin ve arkadaşları (2018) tarafından yürütülen geliştirme çalışmasında, ölçeğin alt boyutları ve faktör yüklerini ortaya çıkarmak amacıyla Keşfedici Faktör Analizi (KFA) kullanılmıştır.

Faktör analizi sonuçları, yaya tutumlarının genellikle çok boyutlu yapıları destekleyerek, ölçeğin farklı yaya tutum bileşenlerini (örneğin, trafik kurallarına karşı tutum, sürücülere karşı tutum, risk alma eğilimi) ayrı ayrı ölçme yeteneğine sahip olduğunu göstermiştir. Bu yapısal analiz, ölçeğin teorik temellerini güçlendirmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Derecelendirme bilgisi orijinal kaynaktan belirtilmemiştir, ancak tipik olarak 5 veya 7 noktalı Likert formatı kullanılır.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon (Yetkin Yayalar)

Yaş Grubu: Yetkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü)

Popülasyon Detayları: Türkiye'de yaşayan, aktif trafik ortamında bulunan ve yaya olarak hareket eden katılımcılar.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği (Self-report questionnaire). Katılımcılardan trafik senaryolarına veya genel yaya tutumlarına ilişkin maddeleri derecelendirmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Yaya Güvenliği, Tutum Ölçümü, Psikometri, Trafik Davranışları, Türkiye Çalışması.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut değil.

Kurum E-posta Adresleri: gizemserin@etu.edu.tr (Sorumlu Yazar: Gizem Serin)

Yazın Adresi: Gizem Serin (TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, orijinal yayına göre.)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2018 (Yayın yılına göre).

Şinler ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik araştırmalarda kullanılması genellikle kaynak belirtilerek mümkündür. Ölçeğin tam maddelerine erişim, kullanımı ve telif haklarına ilişkin detaylı izinler ve kullanımı koşulları için sorumlu yazar Gizem Serin ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Serin, G., Öz, C., Öz, B., ve Lajunen, T. (2018). Türkiye'de yaya tutumları ve yaya davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trafik ve Ulaşım Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 54-68.

Bu ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: yaya-tutum-olcegi-toad.pdf

Yaya Tutum Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin orijinal maddeleri, bu kaynakta yayımlanmamıştır. Maddelerin tam listesi için Serin ve arkadaşlar (2018) tarafından yayımlanan makaleye veya sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM